

Motion till riksdagen 2018/19:2307

av **Amanda Palmstierna och Rebecka Le Moine (båda MP)**

Minskad miljöpåverkan från läkemedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de största reningsverken ska ha läkemedelsrening 2025 och att de totalt 50 mest angelägna ska ha det 2030 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att läkemedel som tillverkats på ett miljösamt sätt ska få en miljöpremie och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Läkemedel är en viktig del av den moderna sjukvården, men de får ofta negativa effekter när de kommer ut i miljön. Vi föreslår att de största reningsverken ska ha läkemedelsrening 2025 och att de totalt 50 mest angelägna ska ha det 2030. Vi föreslår också att läkemedel som tillverkats på ett miljösamt sätt ska få en miljöpremie. På så vis skapas incitament för läkemedelstillverkarna att minska utsläppen av läkemedelsrester i produktionen.

Läkemedel

Läkemedel är en viktig del av den moderna sjukvården, men de får ofta negativa effekter när de kommer ut i miljön. Läkemedel är svåra att bryta ner. De kan därför passera kroppen och vanliga avloppsreningsverk relativt oförändrade. Till sist når de ut i miljön, där vi har sett exempel som att fiskar kan byta kön när de utsätts för rester av p-piller som kommit ut via avloppsreningsverk. Andra effekter är beteendeförändringar hos fågel och fisk, vilket påverkar möjligheten till att fortplanta sig eller överlevnad. Läkemedelsrester i miljön kan även påverka människors hälsa.

En aktuell fråga är antibiotikaresistens. Antibiotika i miljön har uppmärksammats allt mer de senare åren eftersom antibiotikarester som kommer ut i miljön kan bidra till uppkomst och spridning av antibiotikaresistens.

Enligt WHO kan världen år 2050 ha 10 miljoner dödsfall på grund av bristande antibiotika/antibiotikaresistens, om inte insatser sätts in omgående. Med en liten kostnad nu kan vi både spara liv och minska kostnaderna framåt.

Många vanliga läkemedel tillverkas i bland annat Indien och Bangladesh, där betydande utsläpp kan ske vid fabrikerna. Antibiotikahalter i vatten vid läkemedelsfabriker kan överstiga dem i blodet hos en patient. Läkemedel har alltså miljöpåverkan vid både produktion och användning.

Det är därför viktigt att vi minskar läkemedelsresterna i miljön, och vi måste titta på både produktionen (ofta utomlands) och användningen (i Sverige) för att lösa problemet.

Målår för läkemedelsrening

Regeringens 2014–2018 satsning på läkemedelsrening av avloppsvatten är ett sätt att förhindra att rester av använda läkemedel når våra vatten. Det nya bidraget ska stötta investeringar i teknik för att rena vattnet från läkemedelsrester i avloppsanläggningar – teknik som i dag är kostsam att installera. Bidraget för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester omfattar 45 miljoner kronor för år 2018, 50 miljoner kronor för år 2019 och 70 miljoner kronor för år 2020. Stödet kan sökas av kommuner, kommunala bolag eller kommunalförbund.

Nu bör nästa steg tas genom att sätta 2025 som målår för när läkemedelsrening i stora svenska avloppsreningsverk senast ska vara införd. Vi vill kräva att de största reningsverken (över 100 000 personekvivalenter) i Sverige ska ha infört läkemedelsrening till dess. Det handlar om ungefär 20 stycken.

Behovet av läkemedelsrening finns dock även i många medelstora och mindre reningsverk, varför man bör slå fast att 50 av de mest angelägna reningsverken ska ta bort läkemedelsrester senast 2030.

Det finns redan en finansieringsmodell för hur vi finansierar vattenrening: den kommunala VA-taxan. Den har vi haft länge och den fungerar bra. Staten ska bidra med mål och tydliga regler, kunskapsspridning samt stöd till pilotprojekt. Det är dock VA-taxan som ska vara den huvudsakliga finansieringskällan för rening även framöver.

Gynna läkemedelstillverkare som tar miljöhänsyn

Världens läkemedelstillverkning är till stor del koncentrerad till ett antal områden i Asien. Det är väl känt att det i flera av dessa områden förekommer omfattande utsläpp av orenat avloppsvatten innehållande farliga ämnen och läkemedelsrester från tillverkningen. Det förorenade vattnet påverkar inte bara den omgivande miljön utan även dricksvattnet för de människor som bor i närheten. Som så många gånger förut är det alltså de fattigare delarna av jordens befolkning som drabbas och påverkas mest.

Det är på apoteken som den största delen av Sveriges läkemedelskonsumtion sker, genom recept som skrivits av en läkare och som hämtas ut av en patient. Informationen på förpackningen avslöjar mycket sällan var den aktiva substansen är framställd och hur det påverkat miljön.

Svenska landsting var först i världen med att ställa miljökrav på tillverkningen av läkemedel. Idag måste producenten visa upp ett kontrollprogram inom sex månader

efter undertecknat kontrakt. Detta gäller dock bara mediciner som landstingen köper in till sjukvården, och alltså inte det som köps av privatpersoner på apotek.

Nu är det dags att se till att även de läkemedel som säljs på apoteken blir mer miljömässigt hållbara. Ansvar för detta måste bäras av politiken och företagen, snarare än av kunden på apoteket. Regeringen behöver skapa incitament för företagen att minska utsläppen av läkemedelsrester i produktionen. Det bör därför införas en miljöpremie för att gynna de företag som tar miljöhänsyn vid tillverkningen av läkemedel.

Detta är en åtgärd som syftar till att minska miljöpåverkan från produktionen av läkemedel, som ofta sker i länder utan tillräcklig miljölagstiftning. På så vis tar vi större ansvar för den miljöpåverkan vår konsumtion har i andra länder.

Förmånssystemet för läkemedel syftar till att handla upp så billiga läkemedel som möjligt. Åtgärder för att minska utsläppen av läkemedelsrester i miljön vid tillverkning innebär kostnader för de tillverkande företagen. Dagens system, med fokus enbart på lågt pris, gynnar en miljömässigt sämre tillverkning. En miljöpremie kan utjämna dessa skillnader och istället gynna företag som har en miljösmart tillverkning. Det ska vara lätt att göra rätt. Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att starta upp en försöksverksamhet för detta, och att detta sedan utökas.

Amanda Palmstierna (MP)

Rebecka Le Moine (MP)